

Bod Péter Ákos,
a Magyar Tudományos Akadémia doktora,
a Budapesti Corvinus Egyetem professor emeritusa,
a Magyar Nemzeti Bank korábbi elnöke

E-mail: petera.bod@uni-corvinus.hu

UNIÓS ÚJRAINTEGRÁLÓDÁSUNK KÖRVPONALAI*

A geopolitikai fordulatokban gazdag 2024–2025-ös időszak a status quo felülvizsgálatára szorította az európai kormányokat és az uniós intézményeket. A stratégia és az irányítási rend átalakulásának szükségességeit 2024 elején világosan bemutatta az Európai Tanács számára készített Letta-jelentés az egységes piac reformjáról, majd 2024 végén az EU versenyképességi ügyeit taglaló Draghi-jelentés. Már 2022-től nyilvánvaló lett – megkésve ugyan –, hogy Európának új pozíciót kell felvennie az orosz birodalmi gondolat újjáéledése nyomán átalakult biztonsági helyzetben. Az amerikai politika 2025-ös markáns irányváltásai pedig már azonnali cselekvési kényszert hoztak. Belátható, hogy a múlté lett az a Nyugat-koncepció, amelyben Európa – s benne különféle konfigurációkban Nagy-Britannia – az Egyesült Államokkal különleges viszonyt ápol, tartós érdekek- és értékközösséget alkot. Ehelyett Európa számára is adottság a gyakori súrlódásokkal teli, gazdasági és politikai tranzakciókra épülő mai világrend(etlenség).

A stratégiai jelentések és főleg a drámai politikai fordulatok katalizálták az új globális versenyviszonyok közepette követendő európai stratégia kidolgozását. A jelentésekben és az Európai Bizottság azok nyomán közzétett dokumentumaiban foglaltak megvalósítása viszont – nem meglepő módon, ismelve az érintettek közötti érdekkülönbségeket és a változásokkal szembeni inerciát – ezekben az években csak lassan haladt. A problémák viszont felgyűltek, így joggal mondható, hogy *Európa számára 2026 kritikus esztendő*.

A kibontakozó folyamatok gazdasági és intézményi következményeihez a tagállami politikáknak szükségszerűen igazodniuk kell. Magyarországra viszont sokkal nagyobb feladatok tornyosulnak, mint amelyek az EU jelentős irányváltásai esetén egy peremvidéki tagállamra általában várnak. Egyfelől a 2023–2026-os időszak makrogazdasági adataiból világosan kiolvasható, hogy Magyarország stagflációba

* A kézirat 2026. január 15-én érkezett a szerkesztőségbe.
<https://doi.org/10.47630/KULG.2026.70.1-2.24>

süllyedt; analízisem szerint *a gazdaságszerkezeti merevségekből és az improvizatív gazdaság szabályozási, irányítási módszerekből összeálló működési rezsimnek nincs is kifutása*. Egyre nehezebben fenntartható, de semmiképpen sem fejlődőképes. Másodsorban pedig *drámai következmények nélkül az EU intézményeivel szembeni konfliktusos kapcsolat sem vihető tovább*. Már csupán az a tény, hogy a kormány egy hatályos európai uniós bírósági ítéletet nem hajlandó hosszabb időn át végrehajtani, Magyarországra nézve nagy pénzvesztésekkel és kritikus kockázatokkal jár. Uniós viszonyaink diszfunkciói tehát 2026-ban akkor is megkövetelik tagállami kötődésünk megváltoztatását, ha az EU működése nem lenne átalakulóban.

Ehhez a sajátos problémakötegünkhöz adódik most a külső környezet drasztikus átalakulása. A védelmi, külpolitikai, energetikai, technológiai téren meghirdetett és folyamatosan kibontakozó új európai trendek mindenképpen sürgetik, hogy Magyarország újfajta módon integrálódjon, nagymértékben eltérve attól, ami a megelőző éveket, valójában a 2004-es taggá válástól a 2020-as évek közepéig tartó viszonyokat jellemezte. A reintegrálódási feladat jelentősége a korábbi kritikus kihívásokhoz mérhető, miközben természetesen ez már más világ – „this time is different”.

Rendszerátmenetünk immár történelem

Gazdasági nyitottságunk impozáns adatai alapján talán nem is indokolt szóba hozni uniós beilleszkedésünk ügyét, hiszen a magyar gazdaság – a térség többi országával együtt – rendkívüli mértékben integrálódott az európai gazdaságba. Magyarország az utóbbi időszak különutas politikai kurzusa ellenére is az Európai Unió szerves tagja. Külkereskedelmi, pénzügyi kapcsolatai már a taggá válást jóval megelőzően, a társadalmi-politikai rendszerváltozás menetében intenzívvé váltak. Az 1990-es években kiemelkedő arányban települt ide a külföldi tőke, döntően a globális Nyugat országaiból. Már a tagságra készülés során erőteljes intézményi hasonulás zajlott le, hiszen a kormányok tudták, hogy a belépéshez az uniós joganyag (*acquis communautaire*) átvételében magas a mércé. Taggá válásunk óta pedig, miként a többi tagország esetében is, folyamatos a jogi és gazdasági alkalmazkodási kényszer. A magyar gazdaság idővel az európai munkaerőpiacba is integrálódott, a térségi mintának nagyjából megfelelő módon. Az uniós transferek révén a gazdasági szervezetek, önkormányzatok és nonprofit szervezetek sokasága került kapcsolatba az EU programjaival.

Bármilyen mutatót tekintünk is, mély uniós integráltságunk mostanra tény. Ezért az *újfajta integrálódás* indokoltságának, különösen az elmélyítésnek a pusztá felvetése különösnek hangozhat. Sőt a több évtizedes integrálódási folyamatunk gyorsaságát és gazdasági nyitottságunk mértékét illetően a közvéleményben és a politikában régóta aggályok élnek. Kormánykörökben a Németországtól való függésünket a 2022 utáni gazdasági ütemvesztésünk okaként naponta emlegetik – ami nyilvánvaló túlzás és felelősségelhárító kísérlet. Ám az igaz, hogy fontos iparágaink kötődnek szorosán a (nyugat-)európai konjunktúrához. Gazdaságtörténeti tény, hogy 1990 után nálunk rendkívül gyorsan fejlődött ki (újra) a tulajdoni dualitás: az európai nyitás és a gazdasági liberalizálás következtében a külföldi tulajdonú vállalkozások szektora hamar a hazai szektor mellé, néhány vonatkozásban fölé nőtt.

Bár a nyugati értékláncokba való korai integrálódás eleinte a sikerek listáján szerepelt, tökebefogadó képességünk bizonyítékeként tűnt fel, azonban a társadalmi és gazdasági hatások kibontakozásával a protekcionista és tökeellenes irányzatok is felerősödtek. A dualitás mértéke, a tulajdoni szerkezet ügye okkal lett szakpolitikai és tudományos viták tárgya. A diskurzust akkor még az keretezte, hogy Magyarország 1990 után a legsikeresebb tranzíciós országok egyike volt, az EU-tagjelöltek között termelékenységi, gazdaságszerkezeti átalakulás, üzleti szofisztikáltság terén dobogós helyen állt – noha társadalmunk a rendszerváltozással járó átalakulást nagyrészt válságként élte meg. Magyarország később is, már EU-tagként, az uniós átlagnál évekig gyorsabban növekedett, azaz reálfelzárkózási teljesítményt mutatott fel, ha nem is a legjobbat a térségben.

Ám emlékezhetünk arra is, hogy már a várt EU-tagság megszerzésekor jelen voltak a túlzott nyitottságtól, a nemzeti karaktervesztéstől óvó nézetek. Az ideológiai vagy csupán hatalomgyakorlási motívumú EU-kritikák annak ellenére szerveződtek politikai irányzatokká, hogy az EU a maga nagy piaci húzóerejével és az uniós transzferekkel megtámogatott modernizációs hatásaival nyilvánvalóan gyorsította a keleti peremvidék fejlődését.

A 2008-as pénzügyi válság viszont mind gazdasági vonatkozásban, mind a liberális piacgazdasági modellhez való társadalmi viszonyulásban *szakaszhatárt jelelt*. Megmutatkozott, hogy a gazdasági növekedésnek, az európai maghoz tartó konvergálásnak nincs akkora legitimáló ereje, ami a régi sérelmeket, az 1990 utáni európaizálódás súrlódásait és nehézségeit kitörölné, a nyugatosodást kritizálók aktivitását semlegesítené. Nálunk, mint az egész térségben, megerősödtek a ressentiment érzésére reagáló, azt saját céljaikra jól felhasználó populista, szuverenista politikák

(Bottoni, 2025; Laczó, 2025). A magyar politikában 2010-ben új időszak kezdődött, benne az EU intézményi és értékrendjéhez másként viszonyuló kormánypolitikával.

Az EU-ba való integráltságunk módja, formája azonban ideológiai ellenérzések-től mentesen is felvet jogos szakmai kérdéseket. Tagságunk stratégiai előnyeinek ismeretében is érthető szakmai kritika az ipar „összeszerelő” jellegét, az uniós transzferekkel megerősített állami újraelosztást.¹ Integráltságunk módozatának szakmai elemzése kimutatták a közepes fejlettségi szinten való megrekedés veszélyeit. A kormányzatban viszont pártpolitikai vagy egyéb motívumok alapján erősödött fel a (nyugat-)európai közösségtől való távolságtartás gondolata, a *keleti nyitás, a konnektivitás, a szuverenista* elnevezést viselő, más irányú geopolitikai tájékozódás.

A magyar különút meghirdetését követően a sajátos pálya nagyrészt előre látható hátrányos gazdasági következményei fokozatosan materializálódtak, amit az előnyös európai, térségbeli üzleti konjunktúra 2019-cel lezárult hosszú szakasza csak részben fedett el. A „fejnehéz” állam irányítása alatt álló magyar gazdaság a gyors fordulatok, a polikrízis korában különösen nehezen követi a külvilágban kibontakozó technológiai, piaci változásokat. Magyarország növekedési és egyensúlyi (inflációs, költségvetési, külkereskedelmi) mutatói a megelőző időszakhoz képest jelentősen romlottak. A multikrízis éveiben az addigi termelékenység, jövedelmi konvergenciánk leállt. A magyar gazdaság *három stagflációs év előzményével* lépett be 2026-ba.

A kialakult helyzetet a kormány média a német gazdaság visszaesésével, sőt Európa hanyatlásaként tematizálta. Ennek az az iróniája, hogy a korábbi német dinamika néhány tényezője (a szovjet/országi energiaforrásokra támaszkodás, az exportágazatok termékeinek elhelyezése a liberalizált világpiacon) pontosan egyezik azokkal az összetevőkkel, amelyek a magyar ipari növekedést is támogatták. A német ipari termelés jelenlegi csökkenésének okai között az orosz energiáról való megkéséssel, költséges leválás, az energiaigényes gyártási kultúráktól való távolodás is megtalálható – csakúgy, mint a magyar iparban, amelyre hasonló feladatok várnak.

¹ Nincs hely felidézni a bőséges magyar szakirodalmat, ám elég megtekinteni a *Külgazdaság* szokásos év eleji körkérdéseire adott válaszokat annak kimondásához, hogy a megszólaltatott széles szakmai kör árnyaltan, a következményeket előrevetítően taglalta fejlődésünk és európai integráltságunk kapcsolódását, a gazdaságpolitikai kurzust. Magam is többször jelezhettem a politikai centralizációból és a retrográd állami iparpolitikából fakadó veszélyeket. Éppen tíz éve fogalmaztam meg az akkori körkérdésre adott válaszként, hogy az uniós transzferek, az intézményi keretből adódó elvi előnyök ellenére „az adott szerkezetben lehetetlen tartós és érzékelhető növekedési pályára állítani a gazdaságot”, különösen olyan gazdaság- és társadalomalakító intézkedések nyomán, amelyeknek egy része „egy új rezsím kiépítését szolgálta” (Bod, 2016:17).

Ami a német ipari termelés és a foglalkoztatás zsugorodását illeti, a mért csökkenés mögött a szolgáltatási hányad növekedése, a nagyobb hozzáadott-értékű tevékenységek felé történő elmozdulás is megtalálható (Boddin & Kroeger 2025). Nálunk szintén zajlik ilyen átalakulás. Az itt javasolt újraintegrálódásnak szintén fontos vonatkozása, hogy az új európai fejlesztési projektekbe minél inkább szolgáltató, nagyobb szellemi tartalmat igénylő tevékenységekkel tudjunk bekerülni, mielőbb kilépve a hardvergyártó ország szerepéből.

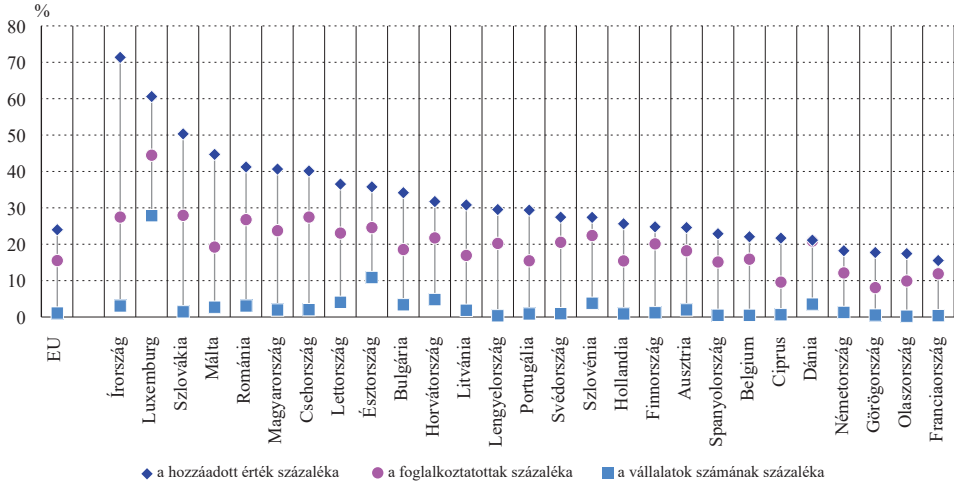
A gazdasági stagnálás, különösen a beruházások tartós visszaesése kapcsán a független kutatóhelyek – a hivatalos magyarázatoktól eltérően – leginkább az elhibázott struktúrapolitikát és az EU-hoz fűződő kormányzati viszony romlását emelik ki. Az utóbbinak szembeötlő következménye az EU-források apadása. A magyar állam a költségvetésben kimutatott uniós támogatások és befizetések szaldójaként 2025-ben nettó befizetővé válhatott (bár a büdzsé kihagyásával folyósított agrártámogatásokat beszámítva továbbra is nettó haszonélvező), holott Magyarország a gazdasági teljesítmény (GDP, GNI) és különösen a tényleges egyéni fogyasztás vonatkozásában az EU legkevésbé fejlett tagjai közé számít.

A változó Európához másként kell kapcsolódnunk

Nemzetközi integráltságunk mértékét, súlyát tekintve pontatlan sztereotípiák élnek. Ilyen a külföldi tőkéből való különlegesen nagymértékű függés tételezése. Az 1990-es években, a rendkívül gyors mikrogazdasági átalakulás idején a közvetlen külföldi tőke (FDI) mértéke, gazdaságszervező aktivitása valóban kiemelkedő volt, noha átmeneti időre. A később megnyíló tranzíciós országok e vonatkozásban hozzánk hasonló pályát kezdtek befutni, a külföldi tőke súlyát tekintve akár elénk is kerültek. Eközben a kormányzati toposzok nyomán az élhet a közvéleményünkben, hogy a multik különleges mértékben telepednek rá a gazdaságunkra.

A sajtós ír és luxemburgi esetet érdemes kihagyni az elemzésből. Az új tagállamoknak Szlovákiától Szlovéniáig terjedő sorában Magyarország adatai közepes értéket mutatnak. A nagyobb piacméretű országok közül Lengyelországban kisebb, Romániában egy árnyalattal nagyobb, Csehországban velünk lényegében megegyező a külföldi tőke gazdaságon belüli részaránya. Az észt, horvát, szlovén esetben a külföldi tulajdonú cégek viszonylag nagy száma azt tükrözi, hogy ezeknél sok a közepes méretű külföldi cég, nyilván az üzleti vagy személyes jellegű szolgáltatások nagyobb helyi jelentősége miatt.

A külföldi irányítás alatt álló vállalatok részaránya a teljes hazai gazdaságban, 2023

Forrás: Eurostat. https://ec.europa.eu/eurostat/statisticsexplained/images/1/19/Share_ENT_EMPL_AV_2023v3.jpg

A magyar adatok térségi vagy európai összehasonlításban a valóban nagyméretű külföldi („multi”) cégeknél foglalkoztatottak számarányát tekintve sem mutatnak kiemelkedő mértéket. A 2024-es adatok szerint nálunk 477 ezren dolgoztak ilyen munkahelyen, ami a teljes foglalkoztatottság egyötöde. Ez megegyezik a lengyel adattal. A szlovák mutató 23, a cseh 26, a román 17 százalék, míg Németországban 22, Franciaországban 27, Ausztriában 24 százalék a megfelelő adat (Eurostat, 2025b). A tényadatok nem támasztják alá az elmúlt tizenöt évben ismételt kormányzati állításokat, a számok nem jelzik a külföldi nagytőkének való különös alávetettségünket.

Az viszont itteni témánkat érintő vonatkozás, hogy a szuverenitásra hivatkozó kormányzati politika, amely nem különösebben leplezi, hogy egyes kiszemelt ágazatokból ki akarja szorítani a külföldi („multi”) tőkét, egyidejűleg gigaméretű ázsiai vállalatok itteni letelepedését segíti nagy költségvetési pénzekkel. Olyan anyagi és szabályozási támogatást nyújt nekik, amelyekhez hasonlóan a hazai tulajdonú kis és közepes vállalkozások nem részesülnek. Így nálunk a külföldi tőkehányad az utóbbi időben alig változik; néhány nyugati ország (Franciaország, Egyesült Államok, Egyesült Királyság) aránya mérséklődik, míg Kína, Korea részesedése nő. A makrogazdasági adatok a magyarországi külföldi tőkeállomány arányán, súlyán mérve

nem mutatják a „patrióta”, vagy „nemzeti burzsoáziát pártoló” politikai irányzat tényleges érvényesülését, legfeljebb *belső elmozdulás zajlik a távol-keleti tulajdonú, erősen tőke- és természetierőforrás-igényes tevékenységek javára.*

Az intézményi kapcsolatrendben viszont az utóbbi két évtized magyarországi politikai pályája figyelemre méltó eltéréseket generált. Ezek között a legismertebb az euróvezetből való kimaradás, de feltűnő Magyarország hiányzása az európai ügyészségből, a bankunióból, az Ukrajnát ért orosz agresszió következményeit nyitható európai kezdeményezésekből is. Különösen nagy a kötelezettségszegési eljárások száma. A közösen elfogadott uniós irányelvek és szabályok átvételében más tagállamoknál szintén előfordulnak késedelmek vagy pontatlanságok, azonban nálunk többről van szó, mint adminisztratív hiányosságokról, vagy az államapparátus végrehajtási képességének egyébként valóban meglévő gyengeségeiről. A 2025-ben indított eljárások tárgyai között megtalálhatók a rezsimépítés lényegéhez tartozók, mint az árresztop, amely a piaci ármechanizmusok lefojtásán túl a kormányzatnak kedves üzleti körök kivételezésének és a kiszorítandó külföldiek büntetésének eszköze, vagy a 35 évre megkötött hulladékgazdálkodási koncesszió a maga diszkriminatív jellegével, a koncessziós szerződésekről szóló irányelvek felrúgásával – a NER jegyében.

Az újfajta beilleszkedési módozatnak ezért a fejlesztéspolitika generális át- szabására és az EU normarendszerével konfrontáló kormányzati gyakorlattól való megszabadulásra egyaránt ki kell terjednie. A változást a fennálló uniós renddel való ütközések súlyosbodása, a konfliktus elmérgesedése sürgeti. Tízmilliárd eurós nagyságú potenciális EU-forrás elvesztése a tét, és az csupán az ügy közvetlen anyagi vonatkozása. A másik ok, amely miatt még konszolidált tagsági viszonyok fennállása esetén is szükséges az *újratervezés*, az magának az EU-nak a folyamatban levő változása.

De a tagállamok közötti sokféle érdekeltetés közepette vajon valóban lehetséges-e az EU-ban érdemi változás a stratégiai egyetértést igénylő területeken? Vagy a jelenlegi érdekkonfliktusok sokasága közepette tényleg a nemzetek Európája felé haladunk, azaz visszafelé a történelmi időben?

A megelőző évek krízisei (a világjárvány, majd az orosz agresszió) adaptációs kényszert hoztak. Azokra az uniós intézmények egészében véve elfogadható választ adtak, és ezzel mintát teremtettek egy újfajta működési mód számára. Ezért nem alaptalan remény, hogy a 2026-os év rendkívüli bizonytalanságai ellenére, sőt éppen a sokrétű kockázatok egyidejű fennállása miatt felgyorsul az eddigi működési mód

megváltozása, még a sokszereplős nagyszervezet adottságaiból következő inercia, valamint néhány tagállam kormányának vonakodása ellenére is.

A világgazdasági blokkosodás folyamatának ismeretében mindkét idézett jelentés exponálja az elvileg egységes uniós piac töredezettsége, a tagállami működési módokban fennálló eltérések sokasága miatt fennálló uniós szintű versenyhátrányokat. Azóta még világosabb, hogy a félmilliárd lakosú európai kontinens a nyugati szövetségi kötelékektől eltávolodó Egyesült Államok és a globális pozíciókat építő Kína közé beszorulva *csakis új működési mód mellett maradhat versenyképes*, és csak így aspirálhat bizonyos stratégiai autonómiára. E kettős feladathoz erős technológiai és ipari (azon belül hadiipari) alapokat szükséges kiépíteni, a méretgazdaságossági feltételeknek eleget téve. A jelentések javaslatai között a gyorsabb döntéshozatal, a kevesebb belső megkötés, a tagállami vétók elkerülése éppúgy szerepel, mint az energiapolitika, a védelmi projektek összehangolása.

Az Orbán-kormány a Draghi-jelentés drámai helyzetelemzésére gyakran hivatkozott, azt sűrűn visszhangozta, csak éppen az ellenkezőjét képviselte annak, mint amit a jelentés megoldásként javasol. Más tagállamban is hatnak a mélyebben integrált Európa ideájával szembeni erők, így nem meglepő, hogy az uniós szintű versenyképességi gondolatokból kevés valósult meg. Ám a 2025-ös év – benne az új amerikai vámpolitikai rezsimmel és biztonságpolitikai doktrínával – egyszerűen túlhaladtá tette a status quo kis lépéses megváltoztatásának módszerét. *Európa tágran vett biztonsági igényei a tagállami kompetenciák újabb köreiben kényszerítik ki az uniós szintű összehangolást.*

Az orosz veszély tartós jelenléte az energia- és védelmi politika terén *a tagállami szint feletti* intézményes döntéshozatal mechanizmusainak kiépítését igényli. Kritikusnak minősül a megtakarítási és befektetési unió létrehozása is, ami a stratégiai jelentések egyik legfőbb ajánlása volt. Mert bár az amerikai-EU vámtárgyalásokon elhangzott az Egyesült Államokba irányuló üzleti befektetések növelésének – nem kötelező jellegű – ígérete, ám az amerikai neoprotekcionista irányzat fennmaradásának és a világkereskedelmi blokkosodásnak a folyamata sokkal inkább azt indokolja, hogy az európai megtakarítások lehetőség szerint itteni projektekbe csatornázódjanak be.

A mesterséges intelligencia (MI) és a kapcsolódó technológiai fejlesztések, a kettős célú, azaz civil, illetve katonai rendeltetésű termékeket előállító iparági nagyprojektek viszont az EU korábban megszokott erőforrás-elosztási rendjétől eltérő logikát igényelnek: erőforrás-koncentrációt, a méretgazdaságossági követelmények követését. Ezzel a versenylogikával nem fér össze a tagországok befizetési-felhasz-

nálási mérlegének mérícskélése, az 1960-as évekből örökölt, folyamatosan toldozgatott-foltozgatott uniós költségvetési elszámolási rendszer.

Európa helytállási esélyei felől nézve kritikus kérdés, hogy bekövetkezik-e 2026-ban az energiapolitika és a hadiipari fejlesztés terén a magasabb integrációs fokra kerülés, és az milyen uniós tagországokat érint, milyen más európai, de nem EU-tagokra terjed ki. A „*tette készek koalíciója*”, amely védelmi-biztonsági területen jött létre, mintát adhat hasonló súlyú egyéb döntési folyamatok számára is.

Mindenesetre ahhoz, hogy Magyarországnak esélye legyen érdemi partnerként részt venni az újonnan körvonalazódó stratégia irányzatokban, koncepcióváltásra van szükség.

De megéri-e nekünk a szerkezeti váltás, amelynek keretében a korábban vizionált gumibroncs/akkumulátor nagyhatalmi státusz helyébe valami más lép? Sikerülhet-e az uniós projektekbe az értékláncok kellően igényes pontjain bekerülni? Lesz-e azokban kellő kereslet a magyar vállalkozások számára?

A növekedési várakozásokhoz az eddig megismert EU-szintű programok és a meghatározó méretű, helyzetű tagállamok (Németország, Hollandia, Svédország, továbbá Lengyelország, a balti köztársaságok, Románia) fejlesztési tervei adnak alapot. Egyébként is az várható, hogy a tágan vett védelemgazdasági tevékenység súlypontja Európán belül keletre tolódik, termelési és logisztikai vonatkozásokban egyaránt. Az EU keleti perifériája, amely egyben Finnországtól Bulgáriáig a NATO európai keleti szárnya, az európai védelmi kiadások növekedéséből gazdasági méretarányán felül fog részesedni. A szenzitív fejlesztési programokban való érdemi magyar részvétel mértéke, jellege azonban nagyban függhet a tagállami döntéshozók és uniós intézmények biztonságpolitikai mérlegelésétől. Ebben egyebek mellett a magyar kormány részéről az ukrán védelmi képesség megsegítését célzó európai projektekben való korábbi szisztematikus kimaradás, az agresszorral fenntartott gazdasági és diplomáciai kapcsolatok intenzitása egyaránt tényező lehet.

A potenciális növekedési tényezők között megemlíthető az európai infrastruktúra-fejlesztés is. Szintén védelempolitikai megfontolásokból nő az észak-déli és a kelet-nyugati tranzitvonalak jelentősége, az utóbbi különösen az ukrán újjáépítési projektek érdemi beindulásához kapcsolódóan. Az ilyen projekteknek azok műszaki, geográfiai vonatkozásain túl az érintett tagország politikai súlya, szövetségesi reputációja is döntésbefolyásoló tényező.

Az uniós döntéshozatal belső köréhez való közeledés kiemelt fontosságú területe az euróövezet. A belépési feltételek teljesítésétől, ismert módon, távol áll Magyarország. Az uniós intézményekkel egyeztetve azonban kialakítható a reális pálya. Az

pedig a monetáris politika horgonya lehetne, amely csak magasra emelt, ekképpen versenyhátrányt okozó forintkamatpszint mellett tudja stabilizálni az árfolyamot.

Az euróövezeti belépési feltételek teljesítése melletti világos magyar parlamenti elkötelezettség értelemszerűen véget vetne annak a kártékony gyakorlatnak, amely szerint választások előtt az inkumbens odadobja a gyeplőt, a fenntartható szintet durván átlépő államháztartási lazítást enged meg, újabb eladósodási ciklust elindítva. Amint az euró átvételének eddigi esetei mutatják, mint legutóbb Horvátország és Bulgária csatlakozása, a költségvetési pálya kisimul, az államadósság-ráta mérséklődik, a szuverén pénzügyi kockázat pedig már a felkészülés folyamata során javul, ami elvezet az egész gazdaság versenyképességének az erősödéséhez.

Maga az euróátvétel a ma érvényes belépési eljárásrend szerint még sajnálatosan messze van. A bankunióba lépéssel viszont nem kell várni az euróra való áttérésig. Bankuniós tagságunk pedig pénzügyi rendszerünk biztonságát növelné.

Az államilag támogatott, különleges elbánásban részesített külföldi nagybefektetők helyzete akkor is felülvizsgálatot igényelne, ha az EU nem venné mind komolyabban az uniós szintű stratégiai szuverenitás elvét, így viszont különösen sürgető a nyújtott és ígért kedvezmények és támogatások revíziója. A magyar kormánnyal úgynevezett stratégiai megállapodásokat kötő gigavállalkozások, valamint a politikai kapcsolatok révén felnövesztett, irányított állami megbízásokkal fenntartott hazai vállalatcsoportok előnyben részesítése a kis, közepes és nagyobb méretű piaci szereplők számára tartós versenyhátrányt jelent. A korábban felfüggesztett versenyjogi elveket alkalmazni kell, hogy kiderülhessen, vajon fejlődőképes, életképes vállalkozásokról van-e szó, vagy sem. Hasonlóképpen az is szükséges, hogy a „politikai vállalkozók” és a preferált külföldiek előnyben részesítése és az egyéb vállalkozókat sújtó összes szabályozási, pénzügyi hátrány szűnjön meg.

A Draghi-jelentésben foglalt érvek és elvek értelmében nem az egyenként kis-méretű piacokon nagynak számító „nemzeti bajnokok” költséges kinevelése a cél. Ez érvényes a magyar gazdaságra is, amely az EU teljes GDP-jének 1,2 százalékát adja. A méretgazdaságosságra érzékeny területeken a magyar piacvezetők kifejlesztése költséges illúzió.

A 2019 utáni súlyos államadósság-növekedés mielőbbi *költségvetési konszolidációt* igényel. Annak következményeként a gazdaságfejlesztési keretek szűkülnek, ezért különösen fontos, hogy a büdzsét ne terhelje meg megalomán tervek finanszírozása vagy a csak hazai piacon erősnek számító cégek szubvenciója. Leállítandó a politikai motivációjú külföldi vállalati terjeszkedés kormányzati támogatása. A tényleges versenyszektor szabályozási hátrányának felszámolása és az európai

stratégiai programokba való bekapcsolódás intézményi feltételeinek megteremtése és annak anyagi támogatása viszont felgyorsíthatja európai reintegrációnk üzleti folyamatát.

Hivatkozások

- Bod, P., Á. (2016). Szakaszhatár közelében a magyar gazdaság, de merre tovább? *Külgazdaság*, 60(1–2), 14–20. https://epa.oszk.hu/04200/04259/00134/pdf/EPA04259_kulgzdasag_2016_01-02.pdf
- Boddin, D., & Kroeger, Th. (2025). *Manufacturing work beyond manufacturing industries: Rethinking structural change in Germany*. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/manufacturing-work-beyond-manufacturing-industries-rethinking-structural-change>
- Bottoni, S. (2025). *Balsors, akit régen tép? Történelemkalauz egy új nemzedéknek*. Alhambra-Press.
- Eurostat (2025a). Foreign controlled enterprises in EU, 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/images/1/19/Share_ENT_EMPL_AV_2023v3.jpg
- Eurostat (2025b). Percentage of people employed by large-scale multinational enterprise groups. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Employment_in_large-scale_multinational_enterprise_groups.
- Laczó, F. (2025). *Összefonódó történetek – Írások jelenkorunkról*. Gondolat.